Verslag van de boerderij in het jaar 1915.

Had het oude jaar ons in zijne druilerige dagen verlaten, heel Jan.
was bijna zonder afwisseling zeer nattig en zoel. De stand van het water
was zeer hoog. In den polder hadden we minder last, doch in, kunnigen de_
den in de lage landen, heele velden onder water. In 't laatst van Jan. bleef regen
achterwege en kregen we eene langzame daling van het boezemwater.

Den 19^den Jan. kort na middag passeerde langs onze kust een deel
van de duitsche luchtvloot, bestaande uit 3 Zeppelin's, waarvan we twee
zeer duidelijk konden zien. Den volgende dag bleek dat ze een aanval hadden
ondernomen op de engelsche kustplaats Yarmouth. Den 24sten Jan. een groote
zeeslag ten noorden van Schiermonnikoog tusschen Engelsche en Duitsche
kruisers en slagschepen. Van 9½ uur 's morgens tot 1 uur 's middags. De grond
dreunt, de huizen trillen, van het zware geschut. Duitschland verliest zijn
kruiser Blücher.

Het weder werd de laatste dagen van Jan. beter. Den 31sten viel er vrij_
wat sneeuw, hetgeen echter spoedig weer verdween, daar er den 1, 2 en 3de Feb.
vrijwat regen viel. Op den 5^den begon een koude wind uit het oosten op te zetten,
met matige vorst, terwijl er den 7^den Feb. bij sterken wind wederom vrij veel
sneeuw viel bij sterke vorst.

Den 6^den Feb. verklaart Duitschland aan Engeland den handelsoorlog, in_
gaande den 18^den dezer maand.

De winter bleef niet aanhouden. Den 9^den was het weer regen en volgden
hierop zwoele dagen met afwisseling nattigen, stil, dan weer stormachtige
wind. Dit weer bleef heel Febr. door aanhouden. De beide laatste dagen
sneeuwstormen, erg koud, doch weinig of geen vorst. De volgende dagen
geweldig veel regen, zoodat heele plassen water op het land stonden. Maart
was dan ook eveneens steeds nattig. Den 15^den werd het iets beter en was het
den 17^den zoover opgedroogd, dat het drooge land geschikt begon te worden om
te bouwen, doch den 18 en 19^den kregen we zware sneeuwstormen, zoodat de sloten met
het effen waren. Hier en daar lag de sneeuw eenige voeten hoog. Tevens had het deze
dagen vrij erg gevroren. Het overige gedeelte van Maart weliswaar drogend, doch
sterke nachtvorsten, met sneeuwbuien en erg koud. Den 27sten Maart hebben we een

---

🔍 **Historische Context bij deze pagina**

Henderikus Allersma toont zich ook in 1915 een vlijmscherp observator van de Eerste Wereldoorlog, die zich hier letterlijk voor de Groningse Waddenkust afspeelt:

- **De aanval op Great Yarmouth (19 januari 1915):** Allersma ziet vanaf de Noordpolder de Zeppelins L3 en L4 overvliegen. Dit was de allereerste keer in de geschiedenis dat een luchtschip een bombardement uitvoerde op Brits grondgebied.
- **De Slag bij de Doggersbank (24 januari 1915):** De auteur hoort en voelt de beruchte zeeslag op de Noordzee ("de huizen trillen"). De Britse vloot overrompelde hier een Duits eskader. De

Duitse pantserkruiser *SMS Blücher* werd hierbij inderdaad tot zinken gebracht, met honderden slachtoffers tot gevolg.

- **De Handelsoorlog (6 februari 1915):** Dit verwijst naar de officiële afkondiging door de Duitse keizerlijke marine van de onbeperkte duikbootoorlog (U-boot-oorlog) rondom de Britse eilanden. Dit zou later dat jaar leiden tot het zinken van de *Lusitania*.

perceel haver gezaaid. De grond is dicht doch, vrij goed. Ook de volgende week houdt zich goed, ofschoon de eerste dagen, vrij erge nachtvorsten. Het zaaien schiet vlug op, zoodat we den 2^den April alles hadden gezaaid, behalve lijnzaad. De grond is goed, doch van onderen, nog wel droog, zoodat eene diepe bewerking niet wenschelijk is. Den 3 en 4^den April veranderde het weer. Wel is het nog voldoende drogend om door te werken, doch er viel 's nachts vrij veel regen.

De maand Maart heeft nog geene verandering gebracht in den oorlogstoestand, ofschoon van beide kanten alles gedaan wordt om hun tegenpartij te benadeelen. Vooral de duitsche duikbooten richten vele verwoestingen aan onder de engelsche handelsvloot. Ook onze schepen komen hierbij soms in 't gedrang en geven soms aanleiding tot minder aangename kwesties, zoodat we nog steeds op den top van een vulkaan zitten. De Zeppelin luchtschepen passeeren hier bijna dagelijks.

Den 22sten Maart zijn we met onze vertimmeringen, der voorgebouwen, begonnen.

Den 6^den April was het prachtig weer en konden we een perceel vlas zaaien. Den 7^den echter viel er veel regen, waarop echter droogte volgde. Den 9^den hebben we onder minder gunstige omstandigheden opnieuw een perceel vlas gezaaid. De eerste dagen waren iets buiig, waarop mooie dagen volgden, hetgeen aanhield tot den 20sten April. Toen begon het sterk te drogen, met krachtige, gure N. en N.W. winden. Alle voorjaarswerkzaamheden zijn afgeloopen. Bieten waren den 24sten gezaaid. Alle koren staat in rijen er de zaderijen zijn boven den grond. Paarden en vee ziet men reeds in de weide, ofschoon er nog niet veel gras is. Het sterk droge weer houdt steeds aan. Het koren groeit goed evenals de gras- en klaverlanden. Alleen rogge en gerst lijden iets van de koude. Den 6^den Mei is alle vee buiten en konden we den 7^den stallen schoonen. Veel onkruid is er nog niet, zoodat er met wieden nog weinig drukte is. Het schoffelen gaat prachtig.

De oorlog woedt in versterkte mate voort. Den 6^den Mei heeft een duitsche duikboot de groote Engelsch-Amerikaansche passagiersboot „de Lusitania" met 2160 menschen aan boord, van alle nationaliteiten, waaronder vele rijke amerikanen, onder welke de bekende millionair van der Bildt, in den grond geboord. Slechts een kleine 800 zijn gered. Door dit feit is de heele wereld in be_ roering en onder indruk, doch den ondergang der Titanic nogslank herinnerende.

Den 12^den Mei was het iets regenachtig evenals den volgende dag, daarbij erg koud. Tegen den avond van den 12 tot 's middags van den 14^den viel er geweldig veel regen met erg koude N. wind. De eerste dagen bleven zeer nat en guur. Tegen den 20sten klaarde het

---

🔍 **Historische Context bij deze pagina**

- **Het zinken van de Lusitania:** De auteur beschrijft hier een van de meest schokkende en invloedrijke gebeurtenissen van de Eerste Wereldoorlog. De RMS Lusitania werd op 7 mei 1915 (Allersma noteert abusievelijk 6 mei) door een Duitse U-boot (de U-20) getorpedeerd voor de Ierse kust. Er kwamen inderdaad bijna 1200 mensen om het leven, waaronder veel Amerikaanse staatsburgers. Dit zorgde voor enorme diplomatieke woede in de Verenigde Staten en bracht het land later mede tot oorlogsdeelname.
- **"Millionair van der Bildt":** De auteur refereert hiermee vermoedelijk aan de schatrijke Alfred Vanderbilt (lid van de beroemde Amerikaanse familie Vanderbilt), die inderdaad als een van de meest prominente slachtoffers aan boord van de Lusitania verdronk. Allersma vergelijkt de nationale schok heel treffend met de ondergang van de Titanic, drie jaar eerder in 1912.
- **"Op den top van een vulkaan zitten":** Deze krachtige metafoor geeft exact weer hoe de sfeer destijds in het neutrale Nederland was. Hoewel het land niet meedeed aan de gevechten, zorgden de duikbootoorlog op de Noordzee en incidenten met Nederlandse koopvaardijschepen voor constante angst voor een plotselinge oorlogsverklaring.

weer op en volgden prachtige, sterk drogende dagen.

Het koren, en de gras- en klaverlanden profiteeren van den regen en groeiden goed.
Het wieden is in vollen gang. Veel onkruid is er niet, doch ook niet veel wieders.

Den 24sten Mei verklaart Italië aan Oostenrijk den oorlog.

De droogte die thans volgt, werd zeer sterk en hield onafgebroken aan tot den 9^den Juni. Den 7 en 8sten was het verbazend heet. Den 9^den braken onweersbuien, toen kregen we een flinke regen, hetgeen alles zeer opfrischte. Vooral vlas en maanzaad begonnen aan de warmte en droogte te lijden. Hierop begon het opnieuw te drogen. Den 12^den en 14^den Juni werd de eerste snede klaver gemaaid en kon de hooiogst beginnen hetgeen flink van stapel liep. Het droogde sterk bij N. wind, doch betrokken lucht. Later werd het iets warmer, hetgeen tengevolge had, dat we den 24sten onweer kregen met kalme regen. Was het den volgenden dag weer goed weer, den 26sten ontlastte zich wederom een vrij erge onweersbui, gepaard gaande met een wolkbreuk. Binnen een kwartier viel er zulk een geweldige watermassa, dat alles blank stond. Het koren is gelukkig door de langdurige droogte sterk en niet lang, zoodat het zich bij wat wind weer grootendeels kon opheffen. Het weer herstelde zich direkt weer en bleef tot den 3^den Juli droog en bestendig. Den 3^den was het zeer onstuimig veel wind met regenbuien. De karwij is den 6 Juli gezicht met de machine. Wel is het koren niet verregaand, doch heeft aan den sterken wind zeer geleden. De volgende dagen bleef het steeds buiig, totdat er den 14^den Juli en vooral den 15^den geweldig veel water viel met bij korte tusschenpoozen stormachtigen wind. Thans slaat het koren vlak tegen den grond. De grond is doorveekt en sloten, welke droog waren, zijn vol water geloopen. Onafgebroken duurt dit guite, zeer natte weer, zoodat het koren begint te lijden, vooral erwten worden rotterig. Op de gras- en klaverlanden is het wel groeizaam doch door de natte wordt veel vertrapt. De laatste week van Juli is bij afwisseling erge regenbuien of sterke droogte. Ook Aug. geeft geene verbetering. Enkele dagen vrij goed, zonder regen passeert geen 24 uur, doch overigens steeds onweersbuien en veel regen. De werkzaamheden schieten treurig op. Op den 14^den Aug. viel er zoo verbazend veel water (in een etmaal 78 mm.) uit het N., beginnende met onweer, dat alles vol water liep, zelfs de kelders. De buitengewoon erge wolkbreuken, waarin dezen zomer zich kenmerkt, hebben hier en daar heel wat teweeg gebracht. Bij

dezen regenval was het bladstil en warm. Dat de havers, die toch reeds veel hadden geleden, er slecht aan toe waren, laat zich begrijpen. Het zichten van gerste is nagenoeg afgeloopen, terwijl met haver is begonnen. De erwten staan

---

🔍 **Historische & Meteorologische Context bij deze pagina**

- **Toetreding van Italië tot de oorlog (24 mei 1915):** Allersma noteert heel accuraat de geopolitieke verschuiving waarbij het Koninkrijk Italië de Triple Alliantie verliet en de oorlog verklaarde aan zijn voormalige bondgenoot Oostenrijk-Hongarije. Dit opende het bloedige Italiaanse front (onder andere de Slagen aan de Isonzo).
- **Extreme weersomslagen in 1915:** Het verslag toont de kwetsbaarheid van de landbouw rond de vroege 20e eeuw. Eerst kampten de gewassen (vlas, maanzaad) met extreme hitte en droogte in juni, waarna opeenvolgende wolkbreuken en zware stormen in juli en augustus het graan plat op de akkers sloegen ("vlak tegen den grond").
- **De extreme neerslag van 14 augustus 1915:** De auteur noteert heel specifiek een lokale meting van maar liefst **78 mm regen in één etmaal**. Dit zorgde voor acute wateroverlast in Groningen, waarbij zelfs de kelders van de boerderijen onderliepen.

op ruiters, doch deze geweldige watermassa's doen, ook hieraan, nog veel kwaad. Heele velden staan blank van water. Het gezichte koren drijft in de sloten en ligt hier en daar in groote plassen. Windhozen hebben, hier en daar veel schade aangericht. De heele week bleef nat en onstuimig, zodat de werkzaamheden, onregelmatig kunnen opschieten. Op den 25sten Aug. viel er opnieuw geweldig veel regen uit het noorden, zoodat opnieuw groote plassen water op het land stonden. Vooral ook het zichten met de zelfbinder wordt hierdoor bemoeilijkt, aangezien men met de zware machine niet over 't land kon komen. Den 28sten begon het op te weeren en hield eenige dagen aan, zodat er toen, heel wat kon gebeuren. De volgende week was weer nat en zuur, totdat het den 21 Sept. weer opklaarde en zelfs heel goed bleef. De werk, volgdenop de, 5de Sept. deed zoogoed als alle koren van het veld verdwijnen, en was de oogsttijd die dezen zomer eenmaal ander zeer slecht was geweest, als geëindigd te beschouwen. Van de ploegerij was tot dusver al heel weinig terecht gekomen. De grond is hard en ongedaan. De weiderijen staan er algemeen goed over, ook de nieuwe klavers zijn uitstekend. Ook verder bleef het prachtig droog weer, zoodat thans nog heelwat aan de ploegerij kon gebeuren. Het was zelfs sterk drogend, zoodat de grond hard werd en vooral kweek spoedig was te vernietigen. Omstreeks 23 en 25 Sept. was het zelfs warm, en bleef het niet uit dat onweer aan de lucht kwam. Den 26sten viel er een flinke regenbui. De stoppels waren thans vrij voldoende bewerkt, zodat we den 27sten konden beginnen te zaaien.

Sedert Mei was in dit verslag van den oorlog geene vermelding gemaakt.
De toestand is steeds meer en meer verergerd en nog altijd is het einde niet te overzien. Opnieuw bereiden zich meerdere landen voor om zich in den woesten strijd te storten. Bulgarije en Griekenland staan met hunne legers klaar gereed en wachten op de eerste gelegenheid om bij een der partijen aan de groote worsteling deel te nemen. De eerste aan deitsche [duitsche], de andere vermoedelijk aan de entente zich zal voegen. Vele schokkende gebeurtenissen hebben in de loop van den zomer plaats gehad, doch de aandacht begint te verflauwen.

Men raakt er aan gewoon. Vooral de duikbooten veroorzaken met hun vernielende arbeid onder de scheepsvracht, vooral wat passagiersbooten betreft, veel sensatie. Ook de zeer stoutse luchtoorlog der Zeppelin's naar Engeland in 't bijzonder boven Londen wekken verbazing en bezorgen de engelsen veel vrees.

Het weer bleef thans erg buiig, zodat het zaaien niet ongestoord kon

---

🔍 **Historische Context bij deze pagina**

Henderikus Allersma toont zich hier wederom een scherp geopolitiek analist, die de psychologie van de Eerste Wereldoorlog feilloos blootlegt:

- **De Balkan-diplomatie (najaar 1915):** Allersma voorspelt de ontwikkelingen op het oorlogsveld heel nauwkeurig. Het Koninkrijk Bulgarije sloot zich in oktober 1915 inderdaad aan bij de Centrale Mogendheden (Duitsland/Oostenrijk) om Servië aan te vallen. Griekenland bleef destijds officieel nog neutraal, maar was diep verdeeld (het Nationale Schisma) en zou zich later inderdaad aan de zijde van de Entente scharen.
- **"De aandacht begint te verflauwen":** Dit is een fascinerende sociaal-historische observatie. De auteur merkt op dat de bevolking in het neutrale Nederland na een jaar van constante spanning begint te wennen aan het dagelijkse oorlogsnieuws en de gruwelijkheden; er treedt een soort gewenning of oorlogsmoeheid op.
- **De Zeppelin-bombardementen op Londen:** In de loop van 1915 intensiveerde de Duitse marine haar strategische bombardementen met Zeppelins op Engelse steden. Allersma refereert hier aan de zogeheten *Blitz* avant la lettre, waarbij luchtschepen in de nacht van 8 op 9 september 1915 grote schade en paniek aanrichtten in het centrum van Londen.

plaats hebben. 's Morgens en 's avonds was het vrij koud, overdag was het een mooie temper_ atuur. Het ongunstige weer schijnt de geheele zomer en herfst beïnvloed te worden door de vele aardbevingen, en uitbarstingen der italiaansche en europesche bergen. Begin Oct. was iets beter, dan de laatste dagen van Sept.. Wel donker en koel, doch geen of heel weinig neerslag. De zaaiing is afgeloopen. De bietencampagne is in vollen gang. De volgende dagen van Oct. waren steeds drogend, mild, zelfs zomerachtig. Daarbij steeds nevelig en later nachtvorsten. Het koren komt langzaam op, zeker ten gevolge van den minder milden grond door de geweldige watermassa's van dezen zomer. De gerst staat goed, de tarwe dun en enkele perceelen worden zelfs herzaaid. De gras- en klaverlanden staan er goed voor, zodat het vee en de paarden nog profiteeren van het mooie weer. Jammer dat het de laatste dagen van Oct. zeer koud werd, met vrij erge nacht_ vorsten, zoodat het vee 29sten Oct. gestald moest worden. Den 2^den Nov. viel er tamelijk veel regen, en werd het veel milder. Ook de volgende dagen waren buiig met nu en dan veel water. Tot de laatste dagen van Nov. bleef dit weer aanhouden, opdat het tegen den 20sten kalmer werd en er den 21sten bij stillen vloet, wind vrij veel sneeuw viel. Ook de volgende dagen bleef het vriezen, bij prachtig weer.

De werkzaamheden zijn grootendeels afgeloopen. Ook het vee en de paarden zijn uit de velden verdwenen. Het winterkoren heeft zich iets ont_ wikkeld, doch is over 't geheel klein gebleven. De late zaaiery komt pas op.

Alleen kool en karwij staan er goed voor. De waterstand was dezen herfst uitsteken[d].
Den 27-28sten Nov. vroor het 10° C, zoodat op de gesloten wateren reeds over_
al werd schaatsen gereden. Deze onverwachte koude deed aan nog onvol_
doende bewaarde bieten, en aardappels heel wat schade. Gelukkig verdween
de winter ook weer even spoedig. Den 29sten viel er sterke dooi in, zoveel alle
sneeuw in één dag weer was verdwenen. December gaf weinig afwisseling.
Uitgezonderd een paar dagen iets vorstig, steeds zoelig, nattig weer, matigen wind.
Onder welke weersomstandigheden we het nieuwe jaar opnieuw begonnen.

De oorlog woedt steeds voort en is het einde nog niet te overzien. Servië is
door de Centralen, waarbij Bulgarije zich intusschen ook heeft aangesloten, totaal
onder den voet geloopen. Griekenland weigert nog steeds mee te doen, ofschoon de
geallieerden reeds op zijne stranden geland zijn en de centralen over zijne noordelijke grens

---

🔍 **Historische & Natuurwetenschappelijke Context bij deze pagina**

- **Vulkanische theorie over het slechte weer:** Henderikus Allersma zoekt naar een verklaring voor de extreme wolkbreuken van de zomer van 1915 en wijst naar *"aardbevingen, en uitbarstingen der italiaansche en europesche bergen"*. De auteur raakt hier onbewust aan een reëel klimatologisch fenomeen (vulkanische winter), hoewel de beruchte hittegolven en extreme slagregens van 1915 destijds vooral door zware, vastgelopen lagedrukgebieden boven Europa werden veroorzaakt.
- **Vroege vorstschade (november 1915):** De plotselinge, strenge inval van de winter eind november (-10°C) overrompelde de Groningse boeren. Omdat de oogstcampagne door de natte herfst vertraging had opgelopen, bevroren veel nog onvoldoende afgedekte bieten- en aardappelkuilen op het land, wat tot flinke bewaarschade leidde.
- **De val van Servië (najaar 1915):** In de laatste alinea beschrijft Allersma accuraat het rampzalige verloop van de strijd op de Balkan. Na de toetreding van Bulgarije tot de Centralen werd het Servische leger in oktober en november 1915 via een gigantisch drievoudig offensief (Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en Bulgarije) definitief onder de voet gelopen. Dit leidde tot de legendarische, barre terugtocht van het Servische leger door de bergen van Albanië.

zen staan. In Frankrijk, België en Rusland liggen de legers nog steeds onveranderd voor_
elkaar, geheel in den grond ingegraven. Feitelijk is de stand van zaken, nog eveneens
als voor een jaar. Welke partij de besliste overwinning zal behalen, als er een, overdwinsende
[overwinnende]
zal komen, is nog niet te zeggen. Wel is te constateeren, dat alle landen min of meer
den strijd moede worden, al geeft niemand dat toe.

Behalve, de gewone op zich zelf staande, gevallen, als olandbrand in bepaalde perc.,
ook bij ons in Poz: 5 kwam het iets voor op de voorkant; holle plekken, in 't koren door vratenj_ [?]
enz., kwamen plantenziekten, niet voor.

De arbeidskrachten, waren iets minder gevoelig dan 't vorige jaar, doch reden_
tot klagen hadden, we niet. Alleen waren er soms in, de drukste tijden, handen te kort.
Vooral ook door de slechte weersgesteldheid in den oogsttijd, moest het oogsten, te_
overhaastig gebeuren. Grooter gebrek aan arbeidskrachten was er in, de weiderijen.

Door den oorlog waren de daghuren, met 't oog op de steeds duurder worden, der_ levensmiddelen, met één gulden per week verhoogd in den vorm van toeslag. Overigens was de regeling evenals 't vorige jaar, nl. 12 Mei – 1 Aug. 15 ct. per uur, 1 Aug. tot 1 Nov. 17 ct., 1 Nov. tot 1 Dec. 15 ct., 1 Dec. tot 1 Maart 12 ct. per uur. Verder voor oogst binnenhalen hooien, 1de snede klaver en vlasschelven, 25 ct., hooien, hooimennen, erwtenschelven, karwij_ schelven, 20 ct. per uur. Vlastrekken en binden, 70 ct., hokken 60 ct., binden f 1.25. Overigens sommige werkzaamheden als slootgraven, kunstmestzaaien, stallen_ schoonen eene verhooging van 2½ tot 5 ct. per uur verhooging. Het zichten werd steeds duurder betaald is een_ / f 14 tot f 25.- per H.A. niets bijzonders. Alhoewel de omstandigheden uiterst slecht waren, door de geweldige stortregens, hebben we toch nog 17 H.A. machinaal gezicht. Haver ging niet, omdat in dien tijd het land gewoonweg hier en daar onder water stond. Het dorschen was ook duurder geworden, door verhooging van 't werkvolk eensdeels en, ook door het duurder worden van steenkolen. Alles is machinaal gedorschen_ en geperst, nl. 1394 hl koren, 82150 kg fabrieksstroo en 14084 kg voederstroo. Betaald werd voor 't dorschen zomertarwe/tarwe 44 ct.; gerst 30 ct.; haver 20 ct.; karwij 50 ct.; wurdorschen f 6.- , persen fabrieksstroo f 1.75, voederstroo f 0.75. Wintertarief zwaar koren 37 ct. gerst ; haver 21 ct. Buitengewone werkzaamheden hadden er niet plaats.

Hadden we in 1915 van het uitbreken van den oorlog reeds veel hoogere korenprijzen gekregen, 1916 spande echter ten deele nog verre de kroon. Reeds spoedig na nieuwjaar stegen de prijzen en liepen voorjaar op voor gerst tot f 9.-

---

🔍 **Historische & Agrarische Context bij deze pagina**

- **De loopgravenoorlog en oorlogsmoeheid:** Allersma beschrijft hier treffend de totale militaire patstelling ("geheel in den grond ingegraven") aan zowel het Westfront als het Oostfront eind 1915. Zijn observatie dat de strijdende partijen "min of meer den strijd moede worden" is historisch zeer accuraat; de enorme verliezen leidden in alle landen tot groeiende maatschappelijke en politieke spanningen.
- **Oorlogsinflatie en Duurtetoeslag:** Dit is een prachtig sociaaleconomisch detail. Vanwege de Britse zeeblokkade stegen de kosten voor het levensonderhoud in het neutrale Nederland in 1915 razendsnel. Om de arbeiders te compenseren, voerde Allersma een "duurtetoeslag" in van één gulden per week, bovenop het reguliere seizoensgebonden uurloon (dat varieerde van 12 tot 17 cent per uur).
- **"17 H.A. machinaal gezicht":** Ondanks de extreme modder en wateroverlast op het land probeerde de auteur zoveel mogelijk mechanisch te oogsten met de vroege maaimachines. De haver moest echter noodgedwongen met de hand (met de zicht) worden gemaaid, omdat de zware machines wegzakten in de drassige Groningse klei.

à f 10.- ; haver tot f 7.- ; tarwe tot f 12.- à f 13.- ; erwten, f 15.- , later bij opening der grenzen, tot f 27.- boonen f 15.- à f 16.50. Ook fijne zader, waren zeer duur. Mosterd steeg tot f 37.50; Maan_ zaad tot f 26.50; kanarie tot f 20.00; lijnzaad tot f 25.- , daalde echter na de zaaitijd weer op 13 à 14 gulden. De strooprijzen waren gestegen tot pl.m. f 16.- gemiddeld. De hooi_ prijzen van f 40.- op f 50.- .

De nieuwe oogst zette eerst lager in, nl. gerst ongeveer f 6.- , haver f 5.- , tarwe f 8.00; karwij f 14.- . De zaderijen waren beter gestemd. Koolzaad f 9.- , liep later terug tot f 6.- , mosterd aanvankelijk f 19.- , later tot f 45.00; maanzaad eerst f 22.- , later tot f 37.00; lijnzaad eerst f 18.00, later tot f 40.00 . Zoo ook stroo in 't begin_ eerst f 20.- , later tot f 30.- / 33.- ; hooi f 40.- , later f 50.- / f 55.- . Vlas in den zomer van 9 tot_ 13 à 15 ct, werd later verkocht van 20 tot 25 ct en hooger. Opdorschen vlas en kauw 10 à 12 ct. Ook voederbieten en knollen waren een tijdlang over uitvoer zeer duur. Eerstgenoemden werden van f 10.- tot f 18.- per 1000 kg beste verkocht. Suikerbieten in voorkoop verkocht voor f 14.50 brachten later tot f 20.- en meer op op participa_ tie. Nieuwe artikelen als voederstroo is er duur. Karwijstroo tot f 21.- , erwtenstroo f 20, kaffel_ , knopkaffel f 0.50.- , koolstroo f 10.- tot f 11.- . De opbrengst der produkten is men tabelle 1915.

Wat het vee en de paarden betreft ook deze bleven 't heele jaar duur. Melkkoeien van f 300.- tot f 450.- . Vette koeien 45 tot 50 ct. per kg. Nooit geldigheid_ . Weidevee hoog, opzetvee echter wegens de hooge voederprijzen lager. Varkens van 38 tot 45 ct. per kg levend gewicht. Paarden, waarin betrekkelijk weinigen_ slechts binnenlandschen handel, werden eerste soort arbeidspaarden verkocht van_ f 500 tot f 700.- . Alleen was uitvoer toegestaan van 1½ jarige ruins, welke naar_ Duitschland werden verkocht van f 400.- tot f 700.- . De zwaarsten, in 't bijzon_ der de belgische waren 't hoogste in prijs. Schapen eveneens duur. Dracht_ schapen van f 40.- tot f 60.- ; fokschapen f 30.- tot f 35.- , echter schaars te krijgen; vette lammeren f 20 tot f 30.- en hooger. Het kleinvee eveneens wel duurder, vooral jonge legkippen, welke f 2.00 kostten. Oude hoender f 0.60 - 0.75; jonge_ hanen f 0.60 ; ganzen f 4.50.- per st; eenden f 1.25 - 1.50 . Eieren f 1.20 tot f 2.00 . Boter, hetgeen door de regeering was geregeld f 1.50 tot f 1.75 . Melk 9 tot 12 ct per liter.

Veeziekten kwamen dit jaar nogal veel voor. De vlek- en longziekte maakten heel wat slachtoffers onder de varkens. De mond- en klauwzeer veroorzaakte veel consternatie in Nederland. Duizenden dieren zijn door deze ziekte, mede tengevolge van smaakstelsels te gronde gegaan.

🔍 **Historische & Agrarische Context bij deze pagina**

- **De duikbootoorlog en de exportexplosie:** Een fascinerend economisch detail. Allersma noteert dat de prijs van erwten plotseling bijna verdubbelde (van 15 naar 27 gulden) *"bij opening der grenzen"*. Omdat omliggende oorlogvoerende landen door blokkades kampten met acute voedseltekorten, schoten de prijzen omhoog zodra de Nederlandse overheid tijdelijk exportvergunningen verleende.
- **De paardenuitvoer naar Duitsland:** Net als in 1914 profiteerden de Groningse boeren ook in 1915 van de enorme vraag naar trekpaarden aan het Westfront. De export van jonge ruins leverde goud geld op (tot wel 700 gulden per paard), waarbij vooral de zware Belgische trekpaarden ("belgische enters/ruins") zeer gewild waren bij het Duitse leger.
- **Veeziekten en de varkenspest:** De auteur noemt de *"vlek- en longziekte"* onder varkens (varkenspest/vlekziekte). Door de oorlogsomstandigheden was er een groot tekort aan geïmporteerd kwaliteitsvoer, waardoor de weerstand van de veestapel daalde en epidemieën hard toesloegen. Groningen, dat in 1914 nog gespaard bleef van mond- en klauwzeer, kreeg hier in 1915 nu ook mee te maken.

Eveneens maakte de vorengenoemde maandagziekte (lendenverlamming) onder de paarden hier en daar weer slachtoffers.

Dezen zomer hebben de gebouwen een groote verandering ondergaan. Het middengebouw is geheel afgebroken en met twee verdiepingen weer opgebouwd. Het voorgebouw werd gerestaureerd, terwijl het oosteind der groote schuur met pannen werd belegd.

De prijzen der landerijen waren ongeveer dezelfde gebleven, wat koop_ prijs betreft. De huurprijzen zijn eerder iets gestegen. Veel wordt er trouwens niet aangeboden.

Verkocht werd den 22sten Nov. de boerderij van de erven Lantinga te Usquert, groot 72.11.47 H.A. binnen-, uiterdijks- en polderlanden, kwelder en aanwas, vaste_ huur f 700.- aan Jac. Boukema te Stitswerd voor f 163.055.-. Den 24sten Nov. de boerderij van Wed. P. Meijer te Hornhuizen, groot 38.25.10 H.A. binnen_ en uiterdijkslanden, plus 17.75.70 H.A. kwelder en aanwas, vaste huur f 300.- , aan Westers voor f 88.200.- .

Noordpolder Jan. 1916. H. Allersma

🔍 **Historische & Bouwkundige Context bij deze pagina**

- **Grootschalige verbouwing op de boerderij:** Henderikus Allersma beschrijft hier een belangrijk moment voor het agrarische complex in de Noordpolder. Ondanks de dreiging en economische onzekerheid van de Eerste Wereldoorlog, durfde de familie het aan om het middengebouw volledig te slopen en met twee verdiepingen nieuw op te trekken, gecombineerd met een restauratie van het voorhuis.
- **Vastgoedtransacties en "Kwelder en aanwas":** De verkoopcijfers tonen aan hoe kapitaalkrachtig de Groningse landbouw destijds was. De boerderij te Usquert bracht het reusachtige bedrag van ruim 163.000 gulden op. Zeer specifiek is de vermelding van "kwelder en aanwas"; dit zijn de waardevolle, vruchtbare buitendijkse gronden aan de Waddenkust die door aanslibbing steeds verder toenamen en ideaal waren voor weidegang.
- **Datering (Januari 1916):** Allersma sluit dit jaarverslag over 1915 formeel af en ondertekent het in januari 1916.